

OMGAAN MET WEERSTANDEN

‘Het gaat niet om aantoonb

We kennen het gevoel van weerstand allemaal wel: dat je vanuit je diepste binnenste een aversie voelt opborrelen, die je – gek genoeg – niet altijd kunt beredeneren. Want zelfs als de feiten jouw gevoel tegenspreken, ben je er nog niet van overtuigd dat jouw weerstand onterecht is. Hoe werkt dat nou, in het brein? En hoe kun je hier als veroorzaker van deze weerstand het beste mee omgaan? BloembollenVisie sprak hierover met psycholoog Fred Woudenberg van GGD Amsterdam.

Tekst: Monique Ooms
Fotografie: René Faas

Weerstand komt vaak opborrelen op het moment dat we boos of bang zijn, vertelt Fred Woudenberg, manager afdeling Leefomgeving bij de GGD Amsterdam. “En wanneer ben je boos of bang? Als jouw leven gevaar loopt, of dat van je kind. Daarbij gaat het niet zozeer om een aantoonbaar risico, maar vooral om een gevoel. Dat gevoel wordt door allerlei factoren bepaald. Heb je bijvoorbeeld zelf voor het risico gekozen? Heb je er controle over of heb je er voordelen bij? Ervaar je het als rechtvaardig en heb je vertrouwen in de instantie of persoon die het risico op jou af laat komen? Dat speelt allemaal een rol. Als mensen het gevoel hebben geen controle of grip op de situatie te hebben, versterkt dat hun risicobeleving en neemt de weerstand toe.” Fred laat een plaatje zien dat mooi illustreert hoe het werkt met de beleving van risico’s. “Is de vrijwilligheid gering? Dan voelt het risico groter dan wanneer de vrijwilligheid groot is. Is er veel vertrouwen? Dan voelt het risico juist kleiner. Ervaren mensen veel voordelen? Ook dat heeft een positief effect op de risicobeleving.” Bij een natuurramp ervaren slachtoffers wel angst, maar geen boosheid, want: “Niemand kan daar iets aan doen, het overkomt ons gewoon.”

VERTROUWEN

Behalve de beleving, spelen ook maatschappelijke ontwikkelingen een rol bij weerstanden. “De laatste jaren is de burger geëmancipeerder geworden. Hij is zich meer bewust van zijn omgeving en vraagt zich af: waar heb ik last van? Maar ook: what’s in it for me? Bovendien leven we in een ‘maakbare samenleving’ waarin alles oplosbaar is, mits er genoeg tijd

en geld voor is. Daarbij is het vertrouwen in de overheid en instanties de laatste jaren pijlsnel gedaald.” Hoe anders was dat in de jaren vijftig, stelt Woudenberg. “In die tijd zorgde de overheid nog voor je. De voorzieningen waren in opkomst, we waren een land in opbouw, het draaide vooral om kansen. Mensen maakten zich geen zorgen over uitlaatgassen, er moest gewerkt worden. Ook in pesticiden zag men geen kwaad. Sterker nog: DDT werd gezien als een wondermiddel, kinderen werden er zelfs mee bespoten omdat het gezond zou zijn. Dat kunnen we ons nu niet meer voorstellen.” Ook opleidingsniveau speelt een rol bij weerstanden. “Hoger opgeleide mensen zijn kritisch, zij zijn meer bezig met zelfontplooiing en zelfbescherming. Laag opgeleide mensen met een laag inkomen hebben het druk met overleven en de eindjes aan elkaar knopen, zij hebben minder tijd om kritisch om zich heen te kijken.”

.....

‘Als je elkaar vaker spreekt, ontstaat er verbinding en meer begrip. Dan kun je komen tot afspraken over maatregelen’

.....

Ons gevoel van weerstand ontspruit in het brein. “Voor de informatieverwerking gebruiken we de cortex, de buitenste schors van onze hersenen. Dit deel van de hersenen gebruiken we bijvoorbeeld als we iets moeten uitzoeken, denk aan een hypotheek voor je huis of een school voor je kind. Emotie en gevoel zitten

veel lager, in het limbisch systeem, richting de hersenstam. Daar dealen we met onze risicobeleving: intuïtief, snel en onbewust. Uiteindelijk bepalen deze dieper gelegen gebieden vaak wat er in de cortex gebeurt; wat we beslissen, begint dus bij de emotie.” Veel van onze beslissingen nemen we dus op basis van gevoel. “Inderdaad. Mensen zijn meestal geen cognitief denkende wezens, ook al denken we graag dat het wel zo is.”

BESCHERMEN

Dan nu een vertaalslag naar de bollensector. Hoe zit het daar met weerstanden? “Het platteland is veranderd, je burens hebben niet altijd meer dezelfde achtergrond als jij. Ze komen bijvoorbeeld uit de stad. Verplaatst je eens in een gezin met jonge kinderen dat naar het platteland is verhuisd voor de rust en de ruimte. Terwijl de kinderen buiten spelen, is een trekker op het land achter het huis aan het spuiten, er hangt een mist omheen. De kinderen vinden het stinken. De moeder weet niet wat de boer spuit. Ze voelt angst, boosheid. Haar eerste reactie is dat ze haar kinderen wil beschermen. Ze denkt er niet aan om er een boek over toxicologie bij te pakken.” Dat zou overigens ook niet helpen, want met feiten kun je geen weerstanden wegnemen, benadrukt Woudenberg.

“Probeer niet te overtuigen, hoe moeilijk dat ook is. Dat werkt averechts, daarmee versterk je alleen maar de negatieve gevoelens. Beter is het om je in de ander te verplaatsen. Als kweker heb je misschien ook kinderen: probeer je eens voor te stellen dat een ander – in jouw beleving – probeert jouw kind iets aan te doen. Dan kom je ook in het geweer.” Wederzijds begrip is de basis om uit de weerstand te kunnen komen. “Leg uit aan je burens wat er met jouw bedrijf gebeurt als je je gewassen niet optimaal kunt verzorgen, stel je kwetsbaar op. Belangrijk is ook om te ontdekken waar de angst bij de ander zit. Probeer erachter te komen wat het knelpunt is en kijk of je daar iets mee kunt.” Met elkaar in gesprek gaan, is sowieso goed, vindt Woudenberg. “Als je elkaar vaker spreekt, ontstaat er verbinding en meer begrip. Dan kun je komen tot afspraken over maatregelen.”

LEG UIT

Zaak is wel dat die maatregelen voor beide partijen haalbaar zijn. “Niet spuiten, is voor de kweker geen optie. Maar, je kunt wel afspreken dat de kweker laat weten wanneer hij spuit, dat hij spuit als de bewoners er niet zijn, of bij bepaalde weersomstandigheden. Je kunt ook

maar risico, maar om gevoel'

afspraken maken over het aanleggen van een buffer of het aanhouden van een bepaalde afstand tot de woningen. Het is ook altijd goed om te laten zien wat je aan het doen bent: geef burens een rondleiding over je bedrijf, neem ze mee het veld op en leg uit wat jij als kweker allemaal moet doen om een goed product te kunnen afleveren. Dat draagt bij aan het begrip; mensen hebben namelijk vaak geen idee. Hoe kunnen ze dat ook weten, als ze een andere achtergrond hebben dan jij?"

Niet alleen de burens, ook de kweker heeft er belang bij om tot goede afspraken te komen. "Doe je dat niet, dan verhardt de confrontatie en op de langere termijn kost het dan alleen maar meer. Je kunt beter meebewegen, inspelen op de behoefte aan voorspelbaarheid, openheid en vertrouwen. Dat is uiteindelijk in je eigen belang." En wat nou als de burens niet voor- of achteruit willen? "Als jij alles hebt geprobeerd en geen enkele handreiking wordt aangenomen, houdt het uiteindelijk op. Wees daar dan ook duidelijk in. Dat gebeurt echter niet zo vaak." Bij weerstanden heb je globaal met drie groepen te maken, vertelt Woudenberg. "We onderscheiden de extremisten, de bezorgden en de onverschilligen. De omvang van deze groepen wordt bepaald door de veroorzaker van de weerstand. Als jij verhardt in je standpunt, voedt je daarmee de extremisten en bezorgden, die groepen zullen groeien. Als je met hen gaat praten, meedenkt en met oplossingen komt, dunt de groep tegenstanders uit en blijft misschien een handjevol extremisten over. Want extremisten die tegen zijn, hou je altijd." Wat ook helpt: "Geef je burens elk bloeiseizoen een mooie bak met bloeiende bollen. Daar kun je bijna geen weerstand aan bieden. Uiteindelijk gaat het allemaal om goed nabuurschap."

Nieuwe serie

In deze editie van BloembollenVisie starten we met een nieuwe serie over weerstanden. Dit onderwerp komt niet bepaald uit de lucht vallen. De laatste jaren heeft de bloembollensector steeds meer te maken met weerstanden, met name ingegeven door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. In deze serie zoomen we in op de theorie rond weerstanden en interviewen we organisaties die er in hun dagelijkse praktijk mee te maken hebben.